

Politisk ukorrekt selvhjelp

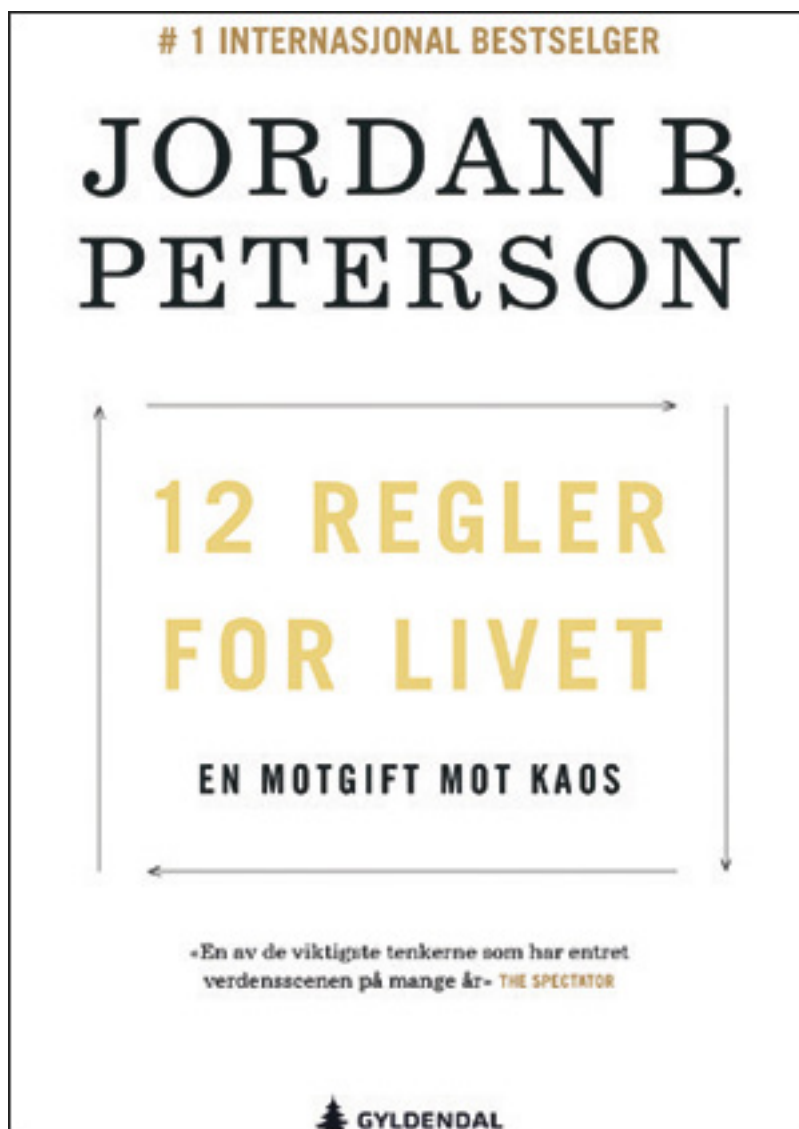
Line C. Gjerde

forsker ved Folkehelseinstituttet og førsteamanuensis II ved Psykologisk institutt, UiO

Jordan Peterson messer myndig sine råd, som om han var Gud sjøl, men i dét ligger også en god dose omsorg og varme.

I VÅR NÅDDE debatten om den kanadiske psykologiprofessoren Jordan Peterson norske aviser. Oppgående mennesker ble bedt om å rydde rommet sitt, og ordskiftet var krast. Selv visste jeg fint lite om fyren, men jeg hadde fått med meg at han tilsynelatende soknet til høyresiden, og at han ikke ville kalle transpersoner for deres foretrukne pronomen. For å være helt ærlig syns jeg han virket som en oppblåst og uinteressant type. Men så la jeg merke til at forbausende mange i den akademiske bekjentskapskretsen min snakket varmt om *12 regler for livet. En motgift mot kaos*, og en nysgjerrighet ble vekket i meg. Hva var det med denne mannen og boka hans som fenget sånn? Etter å ha sett et YouTube-intervju der en Channel 4-reporter vrir og vender ad absurdum på det Petersen sier, fikk jeg litt mer sansen for ham, og anskaffet boken i lydbokformat.

Boken *12 regler for livet* kan vanskelig kalles noe annet enn en selvhjelpsbok. Men i motsetning til andre selvhjelpsbøker mener jeg at denne retter seg mot et mer akademisk publikum. Den er delt inn i 12 kapitler, hvert med en tittel som skal vise til en regel, fra den åpenbare «Rett deg opp og trekk skuldrene tilbake» til de mer kryptiske som «La barna være i fred når de skater». Før forfatteren gyver løs på reglene, har han et forord (eller en ouverture, må vite). Her kommer det fram at reglene ble til som svar på spørsmålet «Hva er de mest verdifulle tingene alle burde vite?» på Quora. Svaret hans ble likt rekordmange ganger, og Peterson skjønnte at han hadde noe viktig å si.

JORDAN PETERSON *12 regler for livet. En motgift mot kaos*, Gyldendal, 2018, 448 sider

Gud sjøl

Reglene Peterson tegner opp, er langt fra nye. Hvem har vel ikke hørt at det er lurt å rette seg opp i ryggen eller å verdsette de små gledene i livet? Men å bare si det åpenbare er sjelden virksomt. Et aspekt jeg tror er med på å gjøre boka så populær, er det utypiske formatet for en selvhjelpsbok. Han krydrer med lange digresjoner inn i fagfelt som historie, religionsvitenskap, biologi og statsvitenskap. Og lik en småbarnsfar som later som om skjeen med grøt er et fargerikt romskip med destinasjon munnen, har Peterson en imponerende evne til å selge inn rådene sine. Han spiller også på overraskelsesmomentet. Hvem kunne gjettet at en omfattende redegjørelse for sjødyrs atferd skal lede fram til konklusjonen om at det er lurt å holde ryggen rak og «fake it till you make it»? Har du hørt om veike hummere? Vet du hva som kan skje med dem? Har du lyst til å være en veik hummer? Ikke? Så rett deg opp i ryggen. I lydbooken er den tynne, raspende stemmen overraskende myndig og til tider messende, som om Peterson var Gud sjøl. Men Petersons stemme og budskap formidler også varme og omsorg til oss lesere. Og langt viktigere saker enn at man skal rette seg opp i ryggen. Det jeg liker

best med boka, er nemlig at Peterson maner til dugnad for å gjøre verden til et bedre sted. Han har ikke noen tro på at vi mennesker kan bestemme oss for å løfte i flokk, men om alle hver for seg tar seg kraftig sammen, vil en hyggelig bivirkning være at orden erstatter kaos. Det er ikke lett å leve som et ansvarlig menneske, men nettopp i denne utfordringen ligger nøkkelen til et lykkelig og meningsfullt liv.

Selvhjelp for snobben?

Jeg tror dette er argumenter som fungerer godt på de som allerede er vant til å jobbe hardt, og som gjerne tar to marshmallows i morgen heller enn én i dag. Men hvordan er det for dem som virkelig strever? Vil de ha et positivt utbytte av denne boken? Dessverre er jeg ikke så sikker på det, all den tid boka tross alt er noe snobbete utformet. Det er ikke alle som har glede av å pløye seg gjennom x antall sider med analyse av bibelhistorier for å få vite at de må sammenligne seg med den de selv var i går, i stedet for med naboen. Enkelte vil hevde at Petersons meninger er skadelige. Det er et faktum at incel-bevegelsen finner inspirasjon og skyts hos Peterson (men antakeligvis har de brukt metodikk å la de fra narkomane Jarle fra Åpen post, for å finne denne støtten: «Hvis man bretter denne Rema-poseden sånn, og legger den ved siden av denne Ica-poseden sånn, så står det faktisk America der»). Det er også stoff i boka som mange vil reagere negativt på. Et eksempel er at han i kapitlet «Ikke la barna dine gjøre noe som får deg til å mislike dem» argumenterer for at det er greit at foreldre bruker fysisk makt dersom ingenting annet nytter. Vil ettåringen absolutt ikke legge seg, og du har prøvd alle lokkemeter? Da kan man, ifølge Peterson, legge en varsom, men bestemt hånd på ryggen til barnet inntil det gir opp og legger seg til å sove. Hovedbudskapet i kapitlet er likevel langt mindre kontroversielt: Gode foreldre tåler å sette grenser, også når det innebærer at de for en stakkert stund faller ut av barnets liste over favorittpersoner.

Anbefaler jeg boka? Absolutt. Er jeg enig i alt som står der? Langt ifra. Men selv om man kan si mye om Petersons meninger og opptredener, klarer han i denne boka på en imponerende måte å kombinere politisk ukorrekthet og «ta deg sammen»-mentalitet med store doser varme og empati. Det er en kraftfull blanding.